

Příloha k důvodové zprávě

Diferenciace odvodů na sociální pojištění - mezinárodní srovnání

Systémy sociálního pojištění v zahraničí jsou velmi rozmanité a specifická problematika stanovení vyměřovacího základu, ze kterého jsou odváděny prostředky (pojistné) na definované oblasti sociálního zabezpečení, je značná. Situace se komplikuje i proto, že složitost národních sociálních systémů se kombinuje s nepřehlednou oblastí daňové problematiky. Dochází k vzájemnému doplňování a dotování daňových a pojistných příjmů na úrovni státních i nižších rozpočtů. Vzhledem k této složitosti a komplikované provázanosti systémů sociálního zabezpečení a daňové problematiky je nutné považovat možnosti mezinárodní komparace za limitované a popisující především obecnější trendy.

Obecně a zjednodušeně lze říci, že pod pojmem „vyměřovací základ“ můžeme rozumět hrubou mzdu, respektive celkový hrubý mzdový objem prostředků (zaměstnavatele i zaměstnance). V důsledně jednotném a univerzálním systému jsou tyto prostředky podrobeny povinně jednotným srážkám na definované oblasti sociálního zabezpečení podle stejných pravidel pro všechny účastníky. V řadě zemí jsou však jednotné srážky určitým způsobem modifikovány.

- 1) Pro určité profesní či odvětvové skupiny pojištěnců se stanoví odlišné procentní sazby. Tento způsob má své historické kořeny, kdy si různé profese či odvětví postupně prosadily specifické výhody a výjimky přetrvávající dodnes. Nevýhodou tohoto přístupu je nepřehlednost a nejednotnost systému a tlak na další výjimky.
- 2) Stanovení minimálního/maximálního měsíčního/ročního vyměřovacího základu (pro zaměstnance, zaměstnavatele či oba subjekty), ze kterého je/není placeno pojistné. V zahraniční odborné literatuře existuje pro tento limit jednoslovné označení „ceiling“ – strop, horní mez, maximální hranice, dovolený limit. Tímto způsobem lze solidaritu uvnitř systému prohloubit – minimální vyměřovací základ (hrubá mzda) bez povinnosti placení pojistného, a přitom ponechání osoby v příslušném systému, nebo naopak oslabit – maximální hranice, nad kterou se pojistné již nevybírání a prostředky jsou ponechány pojištěnci. I když i v tomto případě se jedná o zásah do jednotnosti odvodové povinnosti v systému, tak eventuální tlaky na profesní (odvětvové) výjimky jsou slabší, protože hranice odvodové povinnosti je stanovena na základě mzdy, nikoliv zaměstnaneckého statutu.

Stanovení horních (či dolních, případně obou) hranic vyměřovacího základu (hrubé mzdy) pro odvod sociálního pojištění je v zahraničí poměrně často využívaným nástrojem. Jeho podoba je v každém státě různá. Nelze jednoznačně určit, jaká maximální či minimální hranice průměrného příjmu je optimální; každý stát (který se rozhodne zavést tento typ limitu) si tuto hranici určuje s ohledem na své tradice a další související problematiku (daně, rozložení mezd, velikost a význam veřejného sektoru sociálního zabezpečení, limit pouze pro zaměstnance, výjimky atp.).

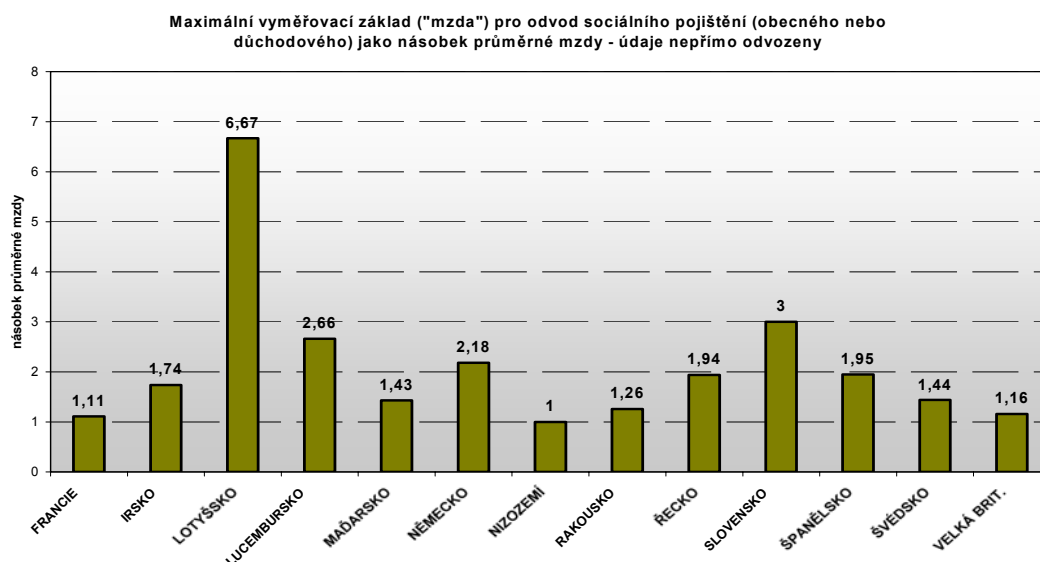
Výše limitů je uváděna velmi často v absolutních částkách (či násobcích např. průměrné mzdy), které se pravidelně přezkoumávají a mění. Hodnoty se pohybují od čísel okolo jednonásobku průměrné mzdy (Francie, Nizozemí) až k třicetinasobku (Polsko). S velkou dávkou zjednodušení je možno orientačně určit průměrný horní limit pro placení pojistného v evropských zemích okolo dvojnásobku průměrné mzdy.

Stanovením horního limitu se vytváří jasnější hranice, do jaké výše sociální systém (pojištění) zabezpečuje pojištěnce a může pozitivně motivovat příjmové skupiny nad tímto limitem k vlastní dobrovolné aktivitě.

Limity pro pojistné ve vybraných zemích uvádí následující přehled:

	Výše minimální mzdy rok 2002(3)	Výše průměrné mzdy rok 2002(3) (dopočet)	Horní limit pro pojistné	Dolní limit pro pojistné	Poznámka
FRANCIE	1126 €	2227 *) €	ANO nikoliv nemoc. a zdrav.	NE	zaměstnavatel nemá limit stanoven
IRSKO	1009 €	2018 €	ANO	ANO	jiná pravidla pro oblast zdravotnictví
LOTYŠSKO	120 €	343 €	ANO	NE	
LUCSEMBURSKO	1290 €	2632 €	ANO	NE	
MAĎARSKO	202 €	481 €	ANO pouze u zaměstnance	NE	limit platí pouze pro zaměstnance
NĚMECKO		2362 *) €	ANO	NE	rozdíl mezi "novými" a "starými" zeměmi
NIZOZEMÍ	1207 €	2463 €	ANO	NE	odlišná pravidla pro zdravot. a důchod. poj.
RAKOUSKO		2724 *) €	ANO	NE	specifika pro 13. a 14. platy
ŘECKO	552 €	1056 *) €	NE do roku 1993 ANO	NE	
SLOVENSKO	6080 (148€) SK	14541 (462€) SK	ANO od roku 2004	NE	jiný limit pro nemocen. a pro důchod. poj.
ŠPANĚLSKO	516 €	1395 €	ANO	NE	neplatí pro nezaměst.
ŠVÉDSKO		19668 *) (2173€) SEK	ANO pouze důchod. poj.	NE	
VELKÁ BRITÁNIE		2050 *) (2904€) GBP	ANO	ANO	zaměstnavatel nemá limit stanoven

Zdroj:

- 1) Minimum Wages EU Member States, Candidate Countries and the US, Statistics in focus, Eurostat, (průměrná mzda za sektor průmyslu a služeb)
- 2) MISSOC – Mutual Information System on Social Protection on Member States of EU, EEA and Switzerland, Situation on 1 January 2004, EC
- 3) MISSCEO – Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe; (18 states of Europe and Australia, Canada, Situation on 1 July 2000, Council of Europe
- 4) *)Current and Prospective Pension Replacement Rates, Report on Working Progress, SPC – ISG sub-group, 2004
- 5) Zákon 461/2003 Z.z. (nový slovenský zákon o sociálním pojištění) (www.employment.gov.sk)
- 6) Štatistický úrad Slovenskej republiky (www.statistics.sk)

Poznámka:

Částky jsou někde uváděny v €, i když to není oficiální měna státu – jedná se o přepočtení. Údaje v grafu a tabulce jsou částečně nepřimo dopočteny. Vzhledem ke složitosti je nutno považovat uváděné hodnoty pouze za orientační (nejednotnost definice hrubé mzdy, existence výjimek, diferenciacie sektoru sociálního pojištění apod.). Pro Řecko údaje platí pouze pro pojištěnce do roku 1993.